

Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

1. Imię i nazwisko:

Joanna Skrzypczyńska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

- a. W czerwcu 2002 roku otrzymałam tytuł zawodowy magistra na kierunku politologia w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Wydziale Nauk Społecznych UAM. Stacjonarne studia magisterskie ukończyłam z wyróżnieniem w ciągu 4 lat od ich rozpoczęcia. W ich trakcie byłam także beneficjentką stypendium Ministra Edukacji Narodowej dla najlepszych studentów. Pracę magisterską pt. *Rola Światowej Organizacji Handlu WTO w procesach globalizacji gospodarki światowej* napisałam pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Zdzisława W. Puśleckiego.
- b. W październiku 2002 roku rozpoczęłamienne studia doktoranckie w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Wydziale Nauk Społecznych UAM. Studia te kontynuowałam od października 2003 roku na Uniwersytecie Viadrina i Collegium Polonicum w Ślubicach w ramach stypendium rządu niemieckiego Europa Fellows.
- c. W czerwcu 2007 roku uzyskałam stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie nauk o polityce broniąc pracę doktorską pt. *GATT/WTO w liberalizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej*. Pracę tą napisałam pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Zdzisława Puśleckiego, kierownika Zakładu Gospodarki Międzynarodowej. Recenzentami pracy byli: prof. Andrzej Gwiazda (UG) oraz prof. Kazimierz Robakowski (UAM).
- d. W 2008 roku ukończyłam studia podyplomowe w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie na kierunku Polityka gospodarcza i administracja.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- a. W październiku 2007 roku zostałam zatrudniona na **pełnym etacie w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (od 2008 roku Wydziale) UAM** na stanowisku adiunkta w Zakładzie Gospodarki Międzynarodowej.
- b. W latach 2019-2022 pracowałam na stanowisku starszego wykładowcy, a od roku 2023 ponownie pracuję na stanowisku adiunkta na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Zakładzie Studiów Strategicznych i Bezpieczeństwa Międzynarodowego.
- c. W 2016 roku pracowałam jako wykładowczyni wizytująca na **Appalachian State University w Government and Justice Studies Department w Stanach Zjednoczonych**, przebywając w tym czasie na urlopie naukowych na macierzystym Uniwersytecie.
- d. We wspomnianym okresie dwukrotnie przebywałam na urlopie macierzyńskim. W roku akademickim 2011/2012 oraz w roku akademickim 2018/2019.
- e. Z przerwami prowadziłam także zajęcia dydaktyczne w oparciu o umowę cywilnoprawną w Uniwersytecie Merito (dawniej WSB) .

4. Osiągnięcie naukowe wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Cykl publikacji w obszarze Zagraniczna polityka gospodarcza Unii Europejskiej wobec wyzwań współczesnej gospodarki światowej

- a. Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia

Na osiągnięcie składają się 2 monografie, w tym jedna współautorska, 10 artykułów naukowych (5 w języku angielskim) oraz 3 rozdziały w pracach zbiorowych (1 w języku angielskim)

Monografie :

1. Skrzypczyńska J. (2020), *Instrumenty ochrony handlu Unii Europejskiej wobec Chin a reguły WTO*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań.
2. Skrzypczyńska J., Puślecki Z. W. (red), (2011), *Unia Europejska w warunkach wzrostu konkurencyjności wobec reguł WTO - między liberalizmem a protekcjonizmem* – współautorstwo z Z. W. Puśleckim), Wyd. ELIPSA, Warszawa.

Artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych:

3. Skrzypczyńska J. (2023) Reforma instrumentów ochrony rynku UE i jej wpływ na politykę antydumpingową UE wobec Chin, „Rocznik Integracji Europejskiej” nr 17, <https://doi.org/10.14746/rie.2023.17.17>
4. Skrzypczyńska J. (2022), The European Union and the United States versus the international trade system of the WTO w: “EU external actions in the contested global order”, Tadeusz Wallas, Beata Przybylska-Maszner, Maciej Walkowski (ed.), Wydawnictwo Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań, <https://doi.org/10.14746/rie.2022.16.28>
5. Portela C. Pospieszna P. Skrzypczyńska J. & Walentek, D. (2020). Consensus against all odds: explaining the persistence of EU sanctions on Russia, “Journal of European Integration” 1-17. 10.1080/07036337.2020.1803854. IF (2019) 1.261. (udział po 25%)
6. Pospieszna P. Skrzypczyńska J. Stępiń B. (2019), Two Birds with One Stone—How Russian Countersanctions Intertwined Political and Economic Goals, “PS: Political Science & Politics”, December <http://dx.doi.org/10.1017/S1049096519001781> IF (2018) 1. 3422.(Udział po ok. 30%)
7. Skrzypczyńska J. (2018), Teoretyczne aspekty protekcjonizmu handlowego. (2018) w: A. Stelmach, T.R. Szymczyński, M. Walkowski (red.), „Stosunki międzynarodowe w procesie zmian. International relations in the process of changes”, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań ISBN 978-83-65817-38
8. Pospieszna P. Stępiń B. Skrzypczyńska J. (2016), Challenges in evaluating impact of sanctions - political vs economic perspective, “Przegląd Politologiczny” nr 4, (udział po 30%)
9. Skrzypczyńska J. (2017), Market protection policy of the European Union against imports from China, “Rocznik Integracji Europejskiej”, nr 11, s. 417=426. DOI : 10.14746/rie.2017.11.30. ISSN 1899-6256

10. Skrzypczyńska J. (2015), Chiny w WTO, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu: Research Papers of Wrocław University of Economics” nr 406. ISSN 1899-3192
11. Skrzypczyńska J. (2015), Integracja regionalna UE a reguły GATT/WTO, „Rocznik Integracji Europejskiej” 9, DOI : 10.14746/rie.2015.9.27
12. Skrzypczyńska J. (2015), Brick's stance in WTO, “Revolutions. Global Trends and regional Issues”, November.
13. Skrzypczyńska J. (2012), Polska w GATT/WTO, „Przegląd Politologiczny” nr 1.
14. Skrzypczyńska J. (2008), Unia Europejska w WTO, „Przegląd Politologiczny” nr 4.
15. Skrzypczyńska J. (2008), Ugrupowania regionalne w GATT/WTO, [w:] Regionalizacji globalizacji, (red) J. Rymarczyk, B. Drelich-Skulska, W. Michalczyk, Akademia Ekonomiczna im. O. Langego, Wrocław.

b. Cele naukowe oraz motywacja podjęcia tematu

Główny obszar moich zainteresowań naukowych koncentruje się wokół problematyki zagranicznej i międzynarodowej polityki handlowej w ramach międzynarodowej ekonomii politycznej. Tematyka ta jest ważną częścią nauki o polityce i działaniu państwa w obszarze gospodarki i relacji z podmiotami zagranicznymi a także pozycji państwa w międzynarodowym podziale pracy. Nauki polityczne szczególną wagę przykładają do kwestii realizowania interesów państwa poprzez działania podejmowane w zakresie zagranicznej polityki gospodarczej. Współczesna gospodarka charakteryzuje się bowiem wieloma powiązaniami pomiędzy państwami oraz przedsiębiorstwami. Dynamika zmian w obszarze gospodarki, liberalizacja handlu, pojawienie się innych niż państwa podmiotów w stosunkach międzynarodowych (organizacje międzynarodowe, organizacje pozarządowe) postawiła przed państwami nowe wyzwania w zakresie realizacji ich zadań i prowadzenia polityki gospodarczej.

Teoria zagranicznej polityki gospodarczej wyjaśnia dlaczego przedstawiciele odpowiednich władz poszczególnych krajów podejmują różne decyzje dotyczące kształtowania stosunków gospodarczych z otoczeniem międzynarodowym (teoria pozytywna) oraz tłumaczy jakie są konsekwencje takiego postępowania m.in. dla dobrobytu, sytuacji gospodarczej (teoria normatywna). W nauce o polityce i stosunkach międzynarodowych kwestia handlu pojawia się

przy okazji rozważań dotyczących wpływu czynników ekonomicznych na politykę zagraniczną państw. Nie mniej istotny jest fakt, że element ekonomicznej siły państwa (*economic statecraft*) jest istotnym składnikiem na drodze do realizacji ich interesów (Wróbel 2014, s. 142, Jones 2024).

Zagraniczna polityka ekonomiczna określonego kraju to świadome działanie państwa na wymianę gospodarczą z zagranicą sprowadzające się z jednej strony do wytyczenia określonych celów w tej dziedzinie, z drugiej – do wyboru i zastosowania określonych instrumentów oraz niezbędnych środków (finansowych, rzeczowych), które przez swój wpływ na obroty gospodarcze z zagranicą mają przyczynić się do osiągnięcia tych celów (Bożyk i in. 2002). Zatem są to działania, jakie powinien podjąć kraj, aby zmaksymalizować swoje korzyści płynące z rozwoju stosunków gospodarczych z zagranicą. Częścią zagranicznej polityki gospodarczej jest polityka handlowa.

Proces globalizacji i liberalizacji stosunków handlowych który postępował od zakończenia II wojny światowej a niezwykle przyspieszył w latach 90-tych XX wieku doprowadził do rosnącej roli podmiotów ponadnarodowych w globalnym zarządzaniu w zakresie gospodarki takich jak WTO. Wiązało się to także z rozwojem międzynarodowej polityki gospodarczej (*International Political Economy -IPE*) jako ważnego nurtu w badaniach politologicznych, roli państwa w międzynarodowych stosunkach gospodarczych, liberalizacji handlu, ale także rozwoju porozumień regionalnych. Termin „międzynarodowa ekonomia polityczna” (IPE) zaczął pojawiać się w literaturze naukowej w połowie lat 60. XX wieku, gdy problemy światowej gospodarki i rozwoju zyskały uwagę naukowców (Marlin-Bennett i Johnson, 2021)

Również polscy badacze poświęcili dużo uwagi opracowaniu koncepcji zagranicznej polityki gospodarczej (P. Bożyk, J. Czaputowicz, K.A. Wojtaszczyk, S. Ładyka, E. Halizak, J. Misala, R. Kuźniar, I. Zabielska, U. Płowiec i inni). W pracach wymienionych naukowców można znaleźć założenia metodologiczne oraz instrumenty badawcze, na których można oprzeć współczesne podejście do stosunków międzynarodowych (Mołodowan 2019).

W ramach polityki handlowej rząd musi zatem dokonywać wyborów w zakresie środków i narzędzi służących budowaniu możliwie najlepszej pozycji i udziału państwa w gospodarce światowej. W tym przypadku należy m.in. zdecydować, czy otworzyć krajowy rynek na handel międzynarodowy, czy zliberalizować handel z niektórymi krajami w większym stopniu niż z innymi, czy zezwolić na intensyfikację wymiany handlowej tylko w wybranych sektorach gospodarki a w innych utrzymać ochronę rynku wewnętrznego. Wszystkie te decyzje mają

zasadniczo prowadzić do osiągnięcia korzyści ekonomicznych oraz wzmacniać pozycję danego państwa w stosunkach międzynarodowych (Wróbel 2018, s. 150). Unia Europejska (UE) jest trzecią gospodarką świata i liczącym się graczem na arenie międzynarodowej (IMF 2025). Wyzwania, które aktualnie stoją przed UE w zakresie zagranicznej polityki gospodarczej oraz polityki handlowej, wynikają z konieczności sprostania globalnej konkurencji oraz zapewnieniu ochrony unijnej gospodarce przy jednoczesnym wspieraniu jej konkurencyjności. Wyzwanie te mają ogromny wpływ na kształtowanie się zewnętrznej polityki gospodarczej Unii Europejskiej. W czerwcu 2023 r. UE przyjęła nową Strategię Bezpieczeństwa Gospodarczego, wyposażając się w szereg instrumentów do radzenia sobie z dumpingiem, reagowania na przymus i rozwiązywania zakłóceń spowodowanych przez zagraniczne subsydia, a także przyjmując narzędzia do radzenia sobie z wyciekiem technologii i egzekwowania sankcji. Z kolei we wrześniu 2024 w raporcie o konkurencyjności Unii Europejskiej autorstwa byłego premiera Włoch i byłego szefa Europejskiego Banku Centralnego Mario Draghiego wezwano do „prawdziwej unijnej zagranicznej polityki gospodarczej” (Draghi, 2024, s. 20, s. 57, Jones 2024, s. 22-23).

Moje badania prowadzone w latach 2008-2023 koncentrowały się zatem na teoretycznej analizie zagranicznej polityki gospodarczej UE w tym polityki handlowej oraz jej instrumentów [1, 2, 7, 6, 8], poprzez analizę funkcjonowania międzynarodowego systemu handlu WTO [2, 4, 10, 11, 12, 13, 14, 15] aż do analizy zastosowań i realizacji tejże polityki przez Unię Europejską [1, 3, 5, 9].

Zakres podjętej tematyki wpłynął na przyjęcie odpowiedniej perspektywy teoretycznej będącej podstawą dalszej analizy. W badaniach wykorzystano teorię protekcjonizmu i strategicznej polityki handlowej jako wyrazu polityki państwa mającej na celu ochronę interesów krajowych producentów w odpowiedzi na zewnętrzne wyzwania. W polityce protekcjonistycznej państwo wspiera eksport i chroni rynek wewnętrzny oraz rodzimą produkcję przed konkurencją zagraniczną. Najczęściej przedmiotem ochrony stają się dziedziny gospodarki, w których producenci krajowi są tradycyjnie mniej konkurencyjni niż producenci z krajów trzecich (Rymarczyk 1996). Polityka protekcjonizmu ogranicza handel między państwami poprzez metody takie jak cła na towary importowane, ograniczenia ilościowe i wiele innych przepisów rządowych mających na celu (według ich zwolenników) uczciwą konkurencję między towarami pochodzącymi z importu a tymi wytwarzanymi w kraju. Zwolennicy polityki protekcjonizmu uważają, że dopuszczenie zagranicznych towarów na rynki krajowe bez ograniczeń, prowadzi do sytuacji, w której towary krajowe znajdują się w niekorzystnej sytuacji

w stosunku do tych z importu i zachodzi wówczas zjawisko tzw. odwrotnego protekcjonizmu. Wykluczając cła importowe na zagraniczne produkty, rządy muszą polegać wyłącznie na krajowym opodatkowaniu (Burduf (Mierlaru) 2014, s. 156-157).

Polityka protekcjonistyczna ma swoje określone skutki polityczne. Po pierwsze obserwuje się wzrost protekcjonizmu w okresach spadku koniunktury gospodarczej, która to często powiązana jest z wzrostem poparcia wśród obywateli dla partii skrajnych. Wśród tradycyjnych argumentów na rzecz protekcji wyróżnia się argument ochrony młodych przemysłów, poprawy *terms of trade*, argument ochrony bilansu płatniczego oraz ochrony płac i zatrudnienia. Argumenty te wraz z teoriami głoszącymi potrzebę ochrony narodowych gospodarek i większej interwencji państwa w gospodarkę zyskują większą popularność podczas recesji gospodarczej i słabszej koniunktury gospodarczej (Viju, Kerr 2012, s. 1369). Liderzy polityczni wykorzystują argumenty związane z protekcjonizmem tj. ochronę miejsc pracy dla osiągnięcia nie tylko celów ekonomicznych czy społecznych ale także politycznych tj. zdobycia lub utrzymania władzy. Narastająca presja protekcjonistyczna prowadzi także do zwiększonego napięcia w stosunkach międzynarodowych. Protekcjonizm w dłuższej perspektywie prowadzi to odwrotu od wielostronnych porozumień handlowych i współpracy na rzecz relacji dwustronnych. Protekcjonizm stosowany selektywnie jest stałym elementem polityki państwa a reguły Światowej Organizacji Handlu dopuszczają stosowanie ograniczeń w handlu w uzasadnionych przypadkach. Stosowanie jednak narzędzi protekcjonistycznych jednostronnie, bez zachowania odpowiednich procedur oraz poszanowania wielostronnych zobowiązań prowadzi do napięcia w stosunkach między państwami, podjęcia akcji odwetowych np. cel retorsyjnych, wzrostu tendencji protekcjonistycznych na świecie oraz erozji systemu wielostronnej współpracy politycznej i gospodarczej. W konsekwencji obniża się wartości wielostronnej wymiany handlowej i w długiej perspektywie protekcjonizm może prowadzić do spadku koniunktury. Pogorszenie się sytuacji gospodarczej, która paradoksalnie miała się polepszyć dzięki użyciu narzędzi protekcjonistycznych może z kolei prowadzić do wzrostu niezadowolenia społecznego i spadku koniunktury (O'Rourke Taylor, 2006, Demir & Seppli 2017).

Istotnym elementem zagranicznej polityki gospodarczej jest kształtowanie stosunków gospodarczych z zagranicą poprzez uczestnictwo w blokach integracyjnych oraz współpraca w ramach organizacji międzynarodowych o charakterze gospodarczym. Zagadnienie to poruszam odpowiednio w tekstach [4, 11, 13, 14, 15]. Warto w tym kontekście przywołać teorię integracji gospodarczej Bela Ballasy (1961) i jej wpływ na politykę handlową. Na integrację gospodarczą

wielu podmiotów wpływają bowiem ograniczenia wynikające z różnych interesów politycznych, wewnętrznej dynamiki w państwach uczestniczących w procesie integracji co ostatecznie wpływa na jej zakres, efektywności i praktykę. Aby zapewnić polityczną trwałość integracji niezbędne są kompromisy pomiędzy państwami, co więcej im głębsza integracja tym osiągnięcie konsensusu staje się stopniowo trudniejsze, ponieważ integracja wkracza w politycznie wrażliwe obszary polityki i podważa utrwalone przekonania o suwerenności narodowej. Z drugiej strony utrata kontroli jest ceną, którą trzeba zapłacić za uzyskanie kontroli nad polityką innych państw wchodzących w skład bloku integracyjnego. Utrata kontroli jest czystym kosztem tylko wtedy, gdy równoważące korzyści drugiej strony są ignorowane (Hornik, Nicolaides 2017, s. 315). Nie sposób też nie zgodzić się z K. A. Wojtaszczykiem że „integracja europejska w całym procesie swojego rozwoju konfrontowana była ze zjawiskami kryzysowymi. Następstwem tej konfrontacji był zawsze zarysowujący się konflikt między wartościami a interesami” (Wojtaszczyk 2018, s. 82). Taki konflikt pojawia się także w obszarze handlu i polityki gospodarczej np. kryzys finansowy i zakres użytych środków pomocowych czy kwestia nałożenia przez UE środków odstraszających na Federację Rosyjską w 2014 i 2022 roku.

Unia Europejska prowadzi politykę handlową na szczeblu wspólnotowym od 1970 roku. Poprzedzało ją utworzenie pomiędzy państwami założycielskimi Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG) unii celnej, której budowa w zakresie zanieśienia cel zakończyła się w 1968 roku. W związku z tym unijna Wspólna Polityka Handlowa (WPH) jest jedną z najstarszych i najbardziej rozbudowanych wspólnotowych polityk. W polityce handlowej, po zakończeniu wewnętrznych procesów decyzyjnych UE działa jako jednolity podmiot w negocjacjach międzynarodowych (Garcia 2013, s. 524). Należy podkreślić, że główne zasady tej polityki a zatem cała sfera związana z protekcją uwarunkowaną oraz ochroną celną opiera się na systemie GATT/WTO. Istotą wspólnej polityki handlowej poza regulowaniem kontaktów handlowych z państwami trzecimi jest ochrona rynku UE przed konkurencją z zagranicy [1,2,14].

Zasadniczym celem podjętych badań była zatem analiza funkcjonowania polityki handlowej Unii Europejskiej w ramach międzynarodowego systemu handlu ze szczególnym uwzględnieniem jej relacji z Chinami w aspekcie ochrony rynku wewnętrznego. Badania nad instrumentami polityki handlowej uzupełniłam analizą polityki sankcji Unii Europejskiej wobec Federacji Rosyjskiej. W wyniku pracy w międzynarodowym zespole badawczym jestem współautorką 3 artykułów naukowych na temat polityki sankcji

Unii Europejskiej [5,6,8]. W badaniach tych analizuje jak mechanizmy protekcyjnistyczne oraz restrykcyjne (sankcje) są stosowane przez UE w celu ochrony interesów politycznych i gospodarczych, np. w kontekście relacji z Chinami, Rosją, czy WTO. Przedmiotem badań w tym obszarze były z jednej strony teoretyczne aspekty funkcjonowania sankcji oraz ich efektywności z drugiej strony fenomen kompromisu Unii Europejskiej w zakresie przyjęcia pakietów sankcji wobec Federacji Rosyjskiej. Wyniki tych badań zostały opublikowane w pracy *Consensus against all odds: explaining the persistence of EU sanctions on Russia*, "Journal of European Integration" 2020 [5]. Przedmiotem badań były także uwarunkowania związane z odpowiedzią państwa na nałożone sankcje. W tym przypadku przedmiotem analizy był pakiet kontrsankcji nałożonych przez Federację Rosyjską na Unię Europejską, Stany Zjednoczone i inne państwa które wprowadziły sankcje po agresji Rosji na Ukrainę w 2014 roku. W efekcie tych badań wykazaliśmy że Rosja na długo przed nielegalną aneksją Krymu przygotowała się do skutecznego wprowadzenia ewentualnych kontrsankcji oraz zarządzaniem ich efektami na swoim rynku. Jednym z celów Rosji było po pierwsze uniezależnienie się od handlu z Unią Europejską w zakresie importu żywności poprzez reorientację kierunków handlu. Po drugie, wzmocnienie własnego sektora rolno-spożywczego poprzez różnego rodzaju programy wsparcia producentów żywności. Wyniki tych badań zostały zaprezentowane w pracy *Two Birds with One Stone—How Russian Countersanctions Intertwined Political and Economic Goals*, "PS: Political Science & Politics" 2019 [6].

Zgodnie z podejściem w którym uznajemy, że wszystkie polityki zewnętrzne, w tym polityka handlowa, są prowadzone dla zapewnienia bezpieczeństwa narodowego może dojść do zerwania stosunków handlowych, jeżeli zmieniające się uwarunkowania wymuszają zmianę strategii służącej realizacji interesów narodowych. Takim przykładem jak zauważa A. Wróbel (2018) są „ograniczenia nałożone przez mocarstwa zachodnie na wymianę gospodarczą z blokiem wschodnim w okresie zimnej wojny. W tym przypadku Zachód, kosztem gospodarki, postawił na bezpieczeństwo militarne. Sankcje nałożone na państwa bloku wschodniego stanowiły jeden z elementów polityki odstraszania oraz zimnowojennej rywalizacji”. Współcześnie Unia Europejska zdecydowała się na wprowadzenie sankcji wobec Rosji po jej agresji na Ukrainę mimo kosztów gospodarczych ponoszonych przez UE. Co więcej, z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo toczącego się konfliktu, było to też działanie na rzecz bezpieczeństwa państw tworzących UE. Wydaje się jednak, iż „decyzja o sankcjach w stosunku do Federacji Rosyjskiej, była wypadkową ścierania się politycznych i ekonomicznych interesów członków tej organizacji” (Wróbel 2018, s.148).

Punktem wyjścia do moich badań była teoretyczna analiza polityki protekcjonizmu i jego instrumentów. Od tej teorii wyprowadziłam ogólne cele zagranicznej polityki gospodarczej Unii Europejskiej. W następnym kroku przedmiotem analizy uczyniłam konkretne instrumenty ochrony rynku które stosuje w polityce handlowej Unia Europejska. Badania te nie mogły być prowadzone w oderwaniu od założeń międzynarodowej polityki ekonomicznej. Unia Europejska i jej państwa członkowskie są bowiem członkami Światowej Organizacji Handlu (WTO), a zatem analiza funkcjonowania tej organizacji, regulacje w zakresie międzynarodowej polityki handlowej oraz zobowiązania przyjęte przez Unię Europejską i pozostałe państwa członkowskie WTO były niezbędne dla przedstawienia szerokiego kontekstu badanej problematyki. Biorąc pod uwagę fakt że Unia Europejska narażona jest na konkurencję cenową głównie ze strony Chin, wybór tego państwa jako punktu odniesienia dla badanej tematyki był naturalny. Literatura dotycząca funkcjonowania WTO oraz przystąpienia Chin do WTO i procedur antydumpingowych jest obszerna (Hoekman, Kostecki, 2011; Grastek Van, 2013; Lamy, 2014; Gradziuk, 2006; Kaliszuk, 2008; Kawecka-Wyrzykowska, 2003; Mitsushita, Schoenbaum, Mavroidis, 2003; Mavroidis, Sapir, 2019; Luo, 2010). Także pozycja Unii Europejskiej w WTO doczekała się szeregu opracowań (Messerlin, 2012; Dee, 2015; Nowak-Far, 2008; Kaczurba, 2003; Michałek, Wilkin, 2008; Elgström, 2007; Young, 2007; Josling, Tangermann, Warley, 1996). Nieco mniej opracowań, zwłaszcza w literaturze polskiej poświęcono zagadnieniu statusu gospodarki rynkowej dla Chin i jego wpływowi na politykę handlową Unii Europejskiej wobec tego państwa (Tietje, Nowrot, 2011; Rao, 2013; Vermulst i in., 2016; O'Connor, 2011, 2016; Miranda, 2014).

Ważną częścią moich badań jest zatem analiza polityki ochrony rynku Unii Europejskiej w tym przede wszystkim polityki antydumpingowej (jako elementu polityki handlowej) Unii Europejskiej wobec Chin zwłaszcza w kontekście obowiązujących w tym zakresie regulacji Światowej Organizacji Handlu, której zarówno Unia Europejska jak i Chiny są członkami.

Dla zapewnienia bezpiecznych transakcji i uczciwych relacji handlowych stworzono szereg reguł w ramach Światowej Organizacji Handlu (WTO), a wcześniej GATT. Aktualnie do WTO należą 166 państwa, które są zobowiązane do przestrzegania zasad międzynarodowego prawa handlowego. Unia Europejska jest bardzo aktywnym członkiem WTO, a także jednym z najważniejszych zwolenników współpracy w ramach wielostronnego systemu handlu, tzw. „liderem multilateralizmu”. Jednym z największych wyzwań dla funkcjonowania Unii Europejskiej w WTO były negocjacje w sprawie przyjęcia do tej organizacji Chińskiej

Republiki Ludowej. Ostatecznie od 2001 roku, gdy Chiny stały się pełnoprawnym członkiem WTO, w stosunkach handlowych z tym państwem Unia Europejska odwołuje się do zasad wypracowanych na forum WTO. Wejście Chin do WTO było bowiem jednym z kluczowych czynników ich dynamicznego wzrostu gospodarczego w ostatnich latach. Umożliwiło Chinom przede wszystkim łatwiejszy dostęp do innych rynków, w tym przede wszystkim rynku Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej. Wraz z dynamicznym wzrostem eksportu z Chin, jednym z największych wyzwań dla współczesnego handlu międzynarodowego stało się zagadnienie dumpingu, czyli sprzedaży towarów na rynku zagranicznym poniżej ceny na rynku krajowym (tzw. ceny normalnej). Właśnie kwestia stosowania cen dumpingowych jest jedną z najbardziej kontrowersyjnych w relacjach Unii Europejskiej z Chinami (zob. Sandkamp A. N., Yalcin E. (2016), Vaerenbergh Van P. (2019) Urdinez F., Masiero G. (2015))

W celu ochrony własnego rynku Unia Europejska stosuje wiele instrumentów mających za zadanie ochronę krajowych producentów przed nieuczciwą konkurencją. Aktualnie w polityce handlowej UE rośnie znaczenie tzw. uwarunkowanych środków protekcji wobec tzw. klasycznych środków ochrony rynku tj. ceł. Podjęte w ramach GATT/WTO decyzje o istotnym ograniczeniu wysokości ceł spowodowały, że ich protekcyjna rola malała. Jednocześnie w związku ze wzrostem importu do UE towarów po cenach dumpingowych wzrosło znaczenie procedur, które mogą być zastosowane w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom dumpingu tj. procedur protekcji uwarunkowanej (środków antydumpingowych i wyrównawczych).

Chiny są głównym celem postępowań antydumpingowych nie tylko Unii Europejskiej. Wg. danych WTO w latach 1995-2023 wobec Chin zostało wszczętych 1588 (WTOa, 2023) postępowań antydumpingowych z czego 1183 zakończyło się nałożeniem środków antydumpingowych (WTOb, 2023). Unia Europejska prowadziła w tym czasie ogółem 548 postępowań antydumpingowych, w tym 150 wobec Chin. Drugim celem polityki antydumpingowej UE w tym okresie były Indie z 40 zainicjowanymi postępowaniami (WTOc, 2023). To stawia UE na trzecim miejscu wśród stron najczęściej inicjujących postępowania antydumpingowe przeciwko Chinom, za Indiami (215 środków) oraz Stanami Zjednoczonymi (163 obowiązujących środków) (WTOd, 2023).

Analizę zastosowania środków antydumpingowych wobec Chin zawarłam przede wszystkim w pracy *Instrumenty ochrony handlu Unii Europejskiej wobec Chin a reguły WTO*, Poznań 2020.

Celem niniejszej publikacji była analiza instrumentów ochrony handlu Unii Europejskiej tzw. *Trade Defence Instruments-TDI* zwłaszcza w odniesieniu do importu z Chin. W tym szczególności przedmiotem analizy uczyniono problematykę dumpingu i procedury antydumpingowej.

Cele tej publikacji wynikały przede wszystkim z debaty toczącej się w literaturze i wśród decydentów politycznych na temat kierunków polityki UE wobec Chin. W literaturze przedmiotu można znaleźć sprzeczne poglądy na temat przyznania Chinom statusu gospodarki rynkowej. Niektórzy autorzy twierdzili, że zgodnie z protokołem przystąpienia Chin do WTO powinny one uzyskać status gospodarki rynkowej na koniec 2016 roku (np. Tietje, Nowrot, 2011; Rao 2013). Kolejny nurt literatury, opiera się na założeniu, że wygaśnięcie sekcji 15 (a) (ii) Protokołu przystąpienia Chin do WTO nie oznacza, że wszyscy członkowie WTO musiałby uznać Chiny jako "gospodarkę rynkową", a problem tkwi w interpretacji artykułu 15 (Puccio 2015; Vermulst i inni, 2016). Inni z kolei twierdzą, że przepis ten nie wymaga automatycznego przyznania Chinom statusu "gospodarki rynkowej" do końca 2016 roku (na przykład O'Connor 2011, 2016 Miranda 2014). **Co więcej niejednoznaczny język prawny użyty w Protokole akcesyjnym Chin do WTO w artkule 15 w podpunkcie (a) (ii) dodatkowo przyczynił się do przekształcenia problemu status gospodarki rynkowej w kwestię polityczną, ponieważ dał pole do różnych interpretacji tego zapisu** (Costello, 2016, Godement 2016).

Problematyka ta jest istotna z wielu powodów. Przed wszystkim od lat narasta deficyty handlowy Unii Europejskiej w handlu z Chinami¹ co budzi niepokój przedstawicieli wielu branż europejskich producentów, którzy nie są w stanie sprostać chińskiej konkurencji cenowej. Co więcej problem eksportu produktów po cenach dumpingowych dotyczy przede wszystkim tzw. upadających gałęzi przemysłu tj. hutnictwa, przemysłu stalowego, który nie jest w takim samym stopniu reprezentowany w każdym państwie członkowskim. A zatem na tę problematykę składają się także skomplikowane uwarunkowania negocjacji i kompromisu, jakie musi osiągnąć Komisja Europejska pomiędzy państwami członkowskim UE w kwestii ochrony handlu. Był to jeden z powodów przedłużających się prac nad reformą instrumentów ochrony handlu i kształtem polityki handlowej Unii Europejskiej wobec Chin, w tym kwestią przyznania lub nie przyznania Chinom statusu gospodarki rynkowej, który odgrywa istotną rolę

¹ W 2024 r. Chiny były trzecim co do wielkości partnerem w eksporcie towarów UE (8,3%) i największym partnerem w imporcie towarów UE (21,3%). W 2024 roku UE odnotowała deficyt handlowy z Chinami przekraczający 304 miliardy euro. Eurostat 2025, China-EU - international trade in goods statistics https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics (20 II 2025).

w postępowaniach antydumpingowych. Unia Europejska, podejmując decyzję w sprawie nadania statusu gospodarki rynkowej dla Chin, musiała bowiem uwzględnić interes zarówno poszkodowanych branż, jak i tych z państw członkowskich, które nie były zainteresowane wzmacnianiem reguł ochrony handlu Unii Europejskiej (zob. Koeth 2022, Vaerenbergh 2019, Yalcin, Felbermayr, i Sandkamp 2016).

Dodatkowym wyzwaniem dla Unii Europejskiej w relacjach z Chinami jest zwrot w polityce Stanów Zjednoczonych na forum WTO. Dotychczas USA i UE zazwyczaj prezentowały wspólny front w relacjach na forum WTO a przynajmniej dyskusji nie podlegało ich poparcie dla wielostronnego systemu handlu. Wraz z nastaniem administracji prezydenta Donalda Trumpa i jego polityki wyrażonej w hasle *America first* zmieniły się także relacje pomiędzy USA a UE. Polityka USA krytyczna wobec wielostronnych porozumień handlowych i jawne odchodzenie od współpracy na forum WTO wyrażające się przede wszystkim w blokowaniu nominacji sędziowskich do organu apelacyjnego rozstrzygania sporów WTO spowodowały że UE utraciła dotychczasowego sojusznika w kształtowaniu swojej polityki wobec China na forum tej organizacji. Co więcej Chiny zaskakująco poparły Unię Europejską w sporze z USA i także dołączyły do silnych orędowników wielostronnego systemu handlu i reform w ramach WTO. Problem ten poruszam w pracy *The European Union and the United States versus the international trade system of the WTO* [4]. W związku z powyższym w ciągu jednej dekady polityka handlowa UE przeszła szereg gwałtownych zwrotów, zmieniając punkt ciężkości od opcji „wielostronnej” do opcji „Europy która chroni”. Do 2006 roku absolutnym priorytetem Unii Europejskiej było promowanie wielostronnej liberalizacji handlu w ramach rundy rozwoju WTO. W latach 2006–2016 UE skoncentrowała swoje wysiłki na rzecz realizacji ambitnego planu zawarcia dwustronnych umów handlowych ze strategicznymi partnerami. Jednak po 2016 roku uwaga UE przesunęła się w stronę wzmocnienia własnych instrumentów ochrony handlu (Koeth, 2022, Garcia 2013).

A zatem **kluczowe problemy podjęte w badaniach** to :

1. Polityka UE w zakresie wypracowania kompromisu w obszarze instrumentów ochrony handlu w handlu z Chinami a sprzeczność interesów państw członkowskich UE
2. Zmieniająca się pozycja UE i Chin w WTO,
3. Mechanizmy protekcyjnistyczne oraz restrykcyjne (sankcje) stosowane przez UE w celu ochrony interesów politycznych i gospodarczych,

Dla zrealizowania założonych celów badawczych podjęto decyzję o wykorzystaniu podejścia metodologicznego dość zróżnicowanego obejmującego następujące metody. W badaniach

wykorzystano teoretyczne metody badań, głównie deskryptywno-ewaluacyjne oraz wyjaśniające, bazujące na wnioskowaniu dedukcyjnym i analizie literatury przedmiotu oraz materiałów i dokumentów w tym przede wszystkim „Porozumienia antydumpingowego WTO” oraz „Rozporządzenia UE w sprawie instrumentów ochrony handlu”. Ponadto analizowano oficjalne dokumenty UE i WTO, komentarze, komunikaty oraz relację ze spotkań UE w zakresie badanej tematyki. W badaniach dokonano także analizy danych statystycznych dotyczących wymiany handlowej Unii Europejskiej oraz ilości i rodzaju postępowań w ramach procedur ochrony handlu publikowanych przez Światową Organizację Handlu (WTO) oraz Komisję Europejską.

Analiza porównawcza służy często do oceny przedmiotu, instytucji bądź zjawiska zmienionego pod wpływem różnych czynników (np. reform politycznych), w badaniach posłużono się nią w celu zaakcentowania zmiany stanowiska UE wobec ekspansji gospodarczej Chin. Metoda ta była szczególnie przydatna dla analizy uregulowań dotyczących instrumentów ochrony handlu stosowanych przez Unię Europejską a regulacji które wprowadziła Światowa Organizacja Handlu. Jej zastosowanie pozwoliło wyodrębnić podobieństwa w ochronie rynku pomiędzy państwami członkowskimi WTO a także wskazać na te z przepisów UE które wychodzą poza zakres wymagany przez regulację WTO tj. uregulowania tzw. WTO plus. Dla analizy fenomenu kompromisu Unii Europejskiej wokół sankcji nałożonych przez Unię Europejską na Rosję w 2022 roku oraz dla zbadania procesu decyzji w UE i jego uwarunkowań posłużono się metodą wywiadów pogłębionych oraz teorią gier gdzie została użyta formuła dwupoziomowych ram Putnama (1988), gdyż trafnie odzwierciedla ona międzyrządowe cechy podejmowania decyzji w sprawie odnowienia sankcji w Radzie Europejskiej. Badania sankcji i procesu decyzyjnego UE oparte zostały na materiałach zebranych podczas wizyty w instytucjach Unii Europejskiej, a w szczególności na wywiadach przeprowadzonych z przedstawicielami Stałych Przedstawicielstw państw członkowskich przy Unii Europejskiej w Brukseli, które zostały przeprowadzone w grudniu 2017 roku. Przedstawiciele pytani byli o stanowisko w sprawie sankcji nałożonych na Rosję w 2014 roku oraz przedłużenia sankcji, opinii na temat odmiennego stanowiska innych państw członkowskich, proces decyzyjny i dynamikę w ramach grup roboczych Rady, a w szczególności COEST (Grupa Robocza ds. Europy Wschodniej i Azji Środkowej) dla Ukrainy lub Białorusi.

Pogłębioną analizą objęłam procedurę antydumpingową, ponieważ jest ona najczęściej stosowanym instrumentem w ochronie handlu w Unii Europejskiej, a także w politykach handlowych innych członków WTO. W badaniach dokonałam analizy problemu statusu

gospodarki rynkowej w postępowaniach antydumpingowych stosowanych wobec Chin. Jest to zagadnienie skomplikowane, ale niezwykle istotne dla zrozumienia efektywności działania procedur antydumpingowych. Stosowanie instrumentów ochrony rynku ma wpływ nie tylko na rozmiary wymiany handlowej pomiędzy państwami ale może być instrumentem nacisku oraz odstraszania w polityce zagranicznej. Podobnie jak sankcje (odstraszanie) narzędzia protekcyjnistyczne mogą zatem wpływać na stan relacji politycznych między państwami. Literatura przedmiotu coraz częściej wskazuje na wykorzystywanie instrumentów polityki handlowej w celu osiągnięcia celów politycznych, Najwięcej przykładów dają aktualnie Stany Zjednoczone i wykorzystywanie argumentów z zakresu protekcyjizmu oraz wzmożonej ochrony celnej w kampaniach wyborczych Donalda Trumpa w 2016 roku i 2024 roku (zob. Fajgelbaum i in. 2020, Fajgelbaum i Khandelwal 2021). Bezpośrednią konsekwencją braku uznania Chin przez USA za gospodarkę rynkową było z kolei wniesienie przez Chiny skargi przeciwko USA i rozpoczęcie sporu pomiędzy tymi państwami na forum WTO². Unia Europejska reformując swoje instrumenty ochrony handlu ostatecznie uniknęła podobnego sporu, który Chiny wycofały po zmianach w unijnej metodologii obliczania dumpingu³. Kwestia obliczania dumpingu oraz stosowanej w tym celu metodologii realnie wpływa na rozmiary protekcji. Przez lata np. Unii Europejskiej ze względu na rozbieżne interesy państw członkowskich nie udało się osiągnąć kompromisu w sprawie reformy środków ochrony handlu i miało to zasadniczy wpływ na rozmiary protekcji Unii Europejskiej wobec państw trzecich, w tym przede wszystkim wobec importu z Chin.

Teoretyczne aspekty związane z instrumentami ochrony handlu i z dumpingiem były wstępem do analizy przykładowych sporów i procedur antydumpingowych zastosowanych wobec Chin przez Unię Europejską. Analiza ta pozwoliła lepiej zrozumieć charakter postępowań antydumpingowych, a także dostrzec w jakich gałęziach gospodarki Unii Europejskiej ten problem najczęściej występuje. W tym celu omówiłam także pozycję Chin w handlu zewnętrznym Unii Europejskiej, a także znaczenie zastosowanych środków ochronnych w ramach prowadzonych procedur antydumpingowych wobec Chin [1,3,4,7, 9].

W badaniach uwagę poświęcono także kompromisowi, który udało się osiągnąć państwom członkowskim Unii Europejskiej w zakresie reformy środków ochrony handlu. W tym celu dokonano analizy nowych rozwiązań przyjętych przez Unię Europejską w procedurach ochrony

² Zob. WTO, DS515: United States — Measures Related to Price Comparison Methodologies, https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/DS515_e.htm (20 II 2025)

³ Zob. WTO, DS516: European Union — Measures Related to Price Comparison Methodologies, https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/DS516_e.htm (20 II 2025)

handlu, w tym przede wszystkim w postępowaniach antydumpingowych. Porozumienie to było efektem wieloletnich negocjacji i prac wewnątrz Unii Europejskiej. Wypracowanie kompromisu pomiędzy często wykluczającymi się stanowiskami – z jednej strony lobby producentów europejskich protestujących przeciwko przyznaniu Chinom statusu gospodarki rynkowej, z drugiej różnymi interesami państw członkowskich UE [1, 3].

Wewnątrz UE nie istniała zgoda co do faktu przyznania lub nieprzyznania Chinom tego statusu. Fakt ten wymagał reformy środków ochrony rynku, która uwzględniałaby nową sytuację i pozwoliłaby z jednej strony uwzględnić interes państw członkowskich a z drugiej uniknąć konfliktu handlowego z Chinami. Środki antydumpingowe nakładane przez UE wobec importu z ChRL są skoncentrowane w branżach o znacznym poziomie zatrudnienia między innymi w branży chemicznej, hutnictwie, produkcji rowerów, ceramiki i paneli słonecznych. Najwięcej aktywnych środków antydumpingowych przypada na przemysł metalowy oraz chemiczny, ponieważ Chiny dysponują dużą przewagą konkurencyjną w produkcji metali w porównaniu z wydajnością europejskich producentów (Yalcin, Felbermayr, Sandkamp, 2016, s. 34). W związku z tym kwestia stosowania cel antydumpingowych i metodologii ich nakładania rodziła duże emocje, zwłaszcza w tych państwach członkowskich UE dla których te gałęzie przemysłu mają istotne znaczenie. Są wśród nich Włochy, Francja, Hiszpania, Portugalia, Polska. Dla tych państw utrzymanie możliwości wysokiej ochrony krajowego rynku była priorytetem. Z kolei państwa skandynawskie, Holandia a także Wielka Brytania, gdzie przemysły te nie stanowią istotnego składnika PKB czy zatrudnienia, wspierały na forum Unii Europejskiej zliberalizowanie polityki antydumpingowej wobec Chin. Patrząc szerzej rozbieżne zdania państw członkowskich były potwierdzeniem różnych strategii i interesów członków UE w relacji z Chinami oraz braku jednolitej unijnej strategii wobec Chin (Zob. Costello 2016, Wnukowski 2016, Godement 2016).

W dyskusji nad zmianą metodologii obliczania marginesu dumpingu w postępowaniach antydumpingowych wobec Chin i dostosowania unijnych instrumentów ochrony handlu do nowych realiów ekonomicznych i prawnych Komisja Europejska mogła wziąć pod uwagę trzy scenariusze: 1) pozostawienie przepisów UE bez zmian; 2) usunięcie Chin z wykazu krajów o gospodarce nierynkowej i stosowanie standardowej metodyki obliczenia marginesu dumpingu; 3) zastąpienie metodyki antydumpingowej nowym podejściem, które pozwoliłoby utrzymać silny system ochrony handlu, a jednocześnie zapewniłoby skuteczność zobowiązaniom międzynarodowym UE [1, 3, 9].

Powyższe uwarunkowania pozwoliły na sformułowanie **następujących pytań badawczych:**

(1) Przed jakimi wyzwaniami stoi Unia Europejska w zakresie polityki handlowej?

(2) Jak kształtuje się pozycja Unii Europejskiej w WTO?

(3) Jak Unii Europejskiej udaje się osiągać kompromisy w sytuacji rozbieżnych interesów państw członkowskich? W tym, jak Unia Europejska rozwiązała kwestię statusu gospodarki rynkowej dla Chin, w procedurach ochrony handlu?

W badaniach przyjęto **następujące hipotezy**:

H1. Polityka handlowa UE wymaga zmian związanych przede wszystkim z wyzwaniami w zakresie zabezpieczenia interesów unijnych producentów, wzmocnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz spójnej zagranicznej polityki gospodarczej.

H2. Wzrost znaczenia na forum WTO państw rozwijających się przyczynił się do trwałej zmiany układu sił w ramach tej organizacji międzynarodowej.

H3. Przyznanie lub nie statusu gospodarki rynkowej (Market Economy Status – MES) Chinom było przede wszystkim decyzją polityczną wymagającą od Komisji Europejskiej skutecznego balansowania pomiędzy sprzecznymi interesami państw członkowskich UE a zachowaniem poprawnych relacji z Chinami.

c. Wyniki badań i najważniejsze wnioski

Moje badania dotyczyły analizy polityki handlowej Unii Europejskiej oraz jej międzynarodowych uwarunkowań. W szczególności skupiały się na analizie charakteru postępowań antydumpingowych Unii Europejskiej i **pozwoliły ocenić w jakich gałęziach gospodarki Unii Europejskiej ten problem najczęściej występuje**. Dokonana analizy pozycji Chin w handlu zewnętrznym Unii Europejskiej, a także znaczenie ekonomiczne i polityczne zastosowanych środków ochronnych w ramach prowadzonych procedur antydumpingowych wobec Chin pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

Postępowania antydumpingowe Unii Europejskiej wobec Chin najczęściej dotyczyły metali i wyrobów metalowych, produktów chemicznych oraz maszyn i urządzeń mechanicznych.

Najsłynniejsze spory handlowe pomiędzy UE a Chinami na forum WTO dotyczyły metali ziem rzadkich i paneli solarnych⁴(TDI statistics 2018, 2019, 2020, 2021. 2022).

Na koniec 2022 r. w UE obowiązywało 177 ostatecznych środków ochrony handlu w tym 117 ostatecznych środków antydumpingowych. W 2022 r. Komisja wszczęła 5 nowych dochodzeń (4 antydumpingowe i 1 antysubwencyjne) w porównaniu z 14 nowymi dochodzeniami w 2021 r. Spadek postępowań związany był z trudnymi warunkami prowadzenia handlu i spadkiem importu w latach 2021-2022 w okresie pandemii COVID 19 oraz w wyniku rosyjskiej agresji w Ukrainie (COM(2023) 506 final).

Liczba postępowań antydumpingowych wobec Chin pozostała w UE na zbliżonym poziomie do okresu sprzed reformy. Oznacza to że **zmiany w metodologii obliczania** marginesu dumpingu **nie wpłynęły negatywnie na poziom ochrony unijnego przemysłu**. Co więcej, wiele elementów przyjętych w procesie modernizacji tych środków tą ochronę wzmocniło. Zmiana ta miała także duże znaczenie polityczne, pozwoliła bowiem UE wyjść z impasu i zachować możliwość stasowania środków antydumpingowych w zasadzie w niezminionej formule w sytuacji udowodnienia znaczących zakłóceń rynkowych. Porzucenie koncepcji statusu gospodarki nierynkowej i formalnie nie traktowanie importu z Chin w dochodzeniach antydumpingowych odmiennie w porównaniu z przywozem z krajów, które wcześniej były klasyfikowane jako gospodarki rynkowe **dało UE formalny argument na oddalenie sporu z Chinami na forum WTO**. Wprowadzenie jednak koncepcji zniekształceń cenowych i kosztowych w praktyce jest skierowane przede wszystkim wobec chińskiego przywozu **i daje UE możliwość zachowania ochrony własnego rynku na niezmienionym poziomie w porównaniu do okresu sprzed reformy TDI**.

W toku analizy wskazałam że argumenty stosowane przez związki zawodowe w Unii Europejskiej w dyskusji nad kwestią uznania Chin za gospodarkę rynkową lub odmówieniem im tego statusu wpisywały się w klasyczny argument polityki protekcjonizmu dotyczących ochrony płac i zatrudnienia.

Efektem, moich badań była także **analiza kompromisu który udało się osiągnąć państwom członkowskim Unii Europejskiej w zakresie reformy środków ochrony handlu**. W tym celu dokonałam analizy nowych rozwiązań przyjętych przez Unię Europejską w procedurach

⁴ Przykładowo w przypadku sprawy paneli słonecznych porównywano cenę, po jakiej eksportowały Chiny, z ceną na rynku Korei Południowej. W praktyce zastosowanie tej zasady kraju analogicznego dawało Unii możliwość nałożenia na chińskie towary wyższych cel.

ochrony handlu, w tym przede wszystkim w postępowaniach antydumpingowych. Porozumienie to było efektem wieloletnich negocjacji i prac wewnątrz Unii Europejskiej. Wypracowanie kompromisu pomiędzy często wykluczającymi się stanowiskami – z jednej strony lobby producentów europejskich protestujących przeciwko przyznaniu Chinom statusu gospodarki rynkowej, z drugiej różnymi interesami państw członkowskich UE, kończąc wreszcie na stanowisku samych Chin było olbrzymim wyzwaniem dla Unii Europejskiej. Na ostateczny pozytywny efekt w postaci zakończenia prac nad reformą środków ochrony handlu miało wpływ wiele czynników. Jedną z przyczyn z sukcesem zakończonych wieloletnich prac nad wspomnianą reformą była bez wątpienia zbliżająca się data wygaśnięcia protokołu przejściowego akcesji Chin do WTO w grudniu 2016 roku. Był to swoisty ostateczny termin dla Unii Europejskiej, aby dostosować swoje instrumenty ochrony handlu do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych. Na ostateczną decyzję o przyjęciu reformy miał też wpływ zmieniający się układ sił w Światowej Organizacji Handlu, konieczność reformy tej organizacji oraz zmiany w polityce handlowej USA. Nie bez znaczenia była także kwestia pogłębiającego się deficytu handlowego w handlu Unii Europejskiej z Chinami oraz dalsza ekspansja handlowa Chin nie tylko w zakresie eksportu, ale także poprzez coraz liczniejsze polityczne i gospodarcze inicjatywy skierowane do poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej i coraz bardziej zauważalne chińskie inwestycje bezpośrednie w Europie.

Problem statusu gospodarki rynkowej i tego, czy chiński rynek jest „zniekształcony”, czy nie, nie jest incydentalnym problemem handlowym. Bez wątpienia **jest to kwestia, która będzie wymagała systemowego rozwiązania w ramach wielostronnego systemu handlu WTO**. Dla Chin przyznanie statusu gospodarki rynkowej miało wydźwięk również symboliczny jako potwierdzenie ich równego statusu w handlu i uwieńczenie procesu akcesji do WTO. Już po wstąpieniu do WTO podjęli wiele politycznych prób zmiany tego statusu. Jednak automatyczne przyznanie Chinom statusu gospodarki rynkowej byłoby dla Unii Europejskiej niekorzystne. Nie tylko pod względem handlowym, ale także oznaczałoby uznanie Chin za pełnoprawnego członka WTO wywiązującego się ze wszystkich zobowiązań przyjętych w 2001 roku. Doszłoby też do paradoksalnej sytuacji w której z jednej strony same Chiny powołują się na swój status państwa rozwijającego się w WTO wskazując, że mają jeszcze wiele obszarów wymagających reform i dostosowania do standardów WTO. Z drugiej strony, przekonują, że bez wątpienia spełniły kryteria gospodarki rynkowej, w związku z tym za taką powinny być automatycznie uznane. **Stosowanie zatem przez Unię Europejską ograniczonego protekcyjizmu jako elementu walki z niedoskonałością rynku wydaje się być w pełni uzasadnione zarówno**

biorąc pod uwagę jej interes ekonomiczny jak i polityczny. Jak argumentują analitycy Instytut Studiów Chińskich (MERICS) zintegrowana polityka handlowa UE wymaga: 1) dogłębnej znajomości chińskiego podejścia do polityki handlowej i czynników, które ją napędzają; 2) ogólnoeuropejskiej spójności w zakresie kształtu polityki handlowej wobec Chin; 3) zdolności instytucjonalnej do koordynowania wspólnej polityki handlowej wobec Chin; 4) bardziej zaawansowanej współpracy na szczeblu politycznym wobec wspólnej strategii wobec Chin. Chińska polityka handlowa jest w dalszym ciągu wyzwaniem dla Unii Europejskiej, biorąc pod uwagę utrzymujące się i wyraźne cechy wewnętrznego zarządzania gospodarczego (zob. Huotari, Weidenfeld, Arcesati, 2020). Chińska polityka gospodarcza charakteryzuje się bowiem neomerkantylistycznym podejściem do stosunków handlowych przejawiającym się w intensywnym wspieraniu własnego eksportu i promowaniu zagranicznych inwestycji przy jednoczesnym utrudnianiu inwestycji zagranicznych w Chinach.

Zmiany w przepisach antydumpingowych UE wpisały się w szerszą perspektywę rewizji unijnej polityki wobec Chin. 12 marca 2019 r. Komisja Europejska przedstawiła „strategiczną perspektywę”⁵ na przyszłość dwustronnych stosunków UE–Chiny w oparciu o strategię wobec Chin z 2016 r. oraz Program strategiczny UE–Chiny 2020. Obejmował on takie obszary jak multilateralizm, zmiana klimatu, pokój i bezpieczeństwo, zrównoważony rozwój gospodarczy, infrastruktura i technologia (Vaerenbergh, 2019, s. 1).

Podsumowując polityka handlowa Unii Europejskiej stoi obecnie na rozdrożu, kształtowana przez złożoną interakcję czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Z jednej strony, UE dąży do utrzymania swojej pozycji jako globalnego lidera w handlu, z drugiej strony musi sprostać nowym wyzwaniom, takim jak globalna konkurencja, zmiany w łańcuchach dostaw, wzrost protekcyjizmu, czy też konieczność zrównoważenia interesów gospodarczych z wartościami takimi jak prawa człowieka i zrównoważony rozwój. Podsumowując, relacje handlowe UE z Chinami są złożone i dynamiczne. Bez wątpienia Unia Europejska przejawia aktualnie bardziej ostrożne podejście do inwestycji chińskich, zwłaszcza w sektorach strategicznych.

Drugim istotnym efektem moich badań jest analiza funkcjonowania Światowej Organizacji Handlu, jej zadań, wyzwań oraz członkostwo poszczególnych państw w jej strukturach. Przez szereg lat Układ GATT był traktowany jako „klub państw OECD” reprezentujący interesy handlowe głównych potęg gospodarczych. Aktualnie jednak kraje rozwijające się stanowią trzy

⁵ EU-China – A Strategic Outlook, Joint Communication to the European Parliament and the Council, 12 March 2019, JOIN(2019) 5 final

czwarte członków Światowej Organizacji Handlu i odrywają w niej coraz większą rolę. Nie jest możliwe prowadzenie polityki handlowej bez uwzględnienia interesów tej dużej grupy państw. W przeciwieństwie do okresu w którym funkcjonował GATT kiedy to grupa państw rozwijających się nie była zorganizowana obecnie kraje te zawarły szereg sojuszy w ramach WTO które pozwalają im lepiej forsować swoje interesy. W ramach WTO funkcjonuje grupa G20+ (pod przywództwem Brazylii, Indii oraz Chin) zrzeszająca największe, najbogatsze państwa rozwijające się oraz grupa G90 do której zaliczają się gorzej i najmniej rozwinięte państwa świata. Jest to szczególnie warte podkreślenia, ponieważ wcześniej państwa te były traktowane jako jedna grupa bez wyraźnego lidera. Sytuację tą znacząco zmieniło wstąpienie Chin do WTO w 2001 roku wraz z którym kraje te zyskały silnego rzecznika. Problem obecności państw rozwijających się jest niezwykle istotny w kontekście wzrastającej roli tych państw w gospodarce światowej. Najważniejszym postulatem krajów rozwijających się na forum WTO jest utrzymanie zasady specjalnego i zróżnicowanego traktowania

W moich badaniach analizowałam zatem wyzwania jakie stoją przed systemem GATT/ WTO w obliczu wzrastającej roli państw rozwijających się w światowej gospodarce a także wyzwań rozwojowych stojących przed globalną gospodarką u XXI w. Jest to problem ważny także dla zasad funkcjonowania polityki handlowej Unii Europejskiej i jej relacji zewnętrznych, która zgodnie z systemem ogólnych preferencji taryfowych” (GSP) zmniejsza lub likwiduje cła i kontyngenty na przywóz z krajów rozwijających się. Ponadto dzięki inicjatywie „Wszystko oprócz broni” wprowadzonej w 2001 r. Unia udziela najmniej rozwiniętym krajom (Least Development Countries - LDC) dostępu do unijnych rynków wszystkich produktów z wyjątkiem broni.

Moje badania z jednej strony przyczyniły się do **syntezy wiedzy na temat polityki handlowej UE i jej uwarunkowań w tym przede wszystkim elementu polityki handlowej Unii Europejskiej tj. polityki antydumpingowej**. Z drugiej strony uzupełniają literaturę politologiczną z zakresu zarządzania gospodarczego i wykorzystania instrumentów ekonomicznych dla osiągnięcia celów politycznych.

Zamierzeniem podjętych badań było **wypełnienie luki badawczej w obszarze funkcjonowania UE w relacjach handlowych z państwami trzecimi**. Literatura z zakresu nauk politycznych skupia się głównie na politycznych aspektach takich relacji, co jest przedmiotem analizy w pracach autorów zwłaszcza z zakresu polityki zagranicznej. W moich badaniach opieram się na roli uwarunkowań politycznych, jednak w literaturze rzadziej poświęca się miejsce na analizę specyficznych (nie stricte politycznych) uwarunkowań w tym

rzeczoną analizę problemu statusu gospodarki rynkowej w postępowaniach ochronnych. Jest to zagadnienie skomplikowane, ale niezwykle istotne dla zrozumienia **efektywności działania nie tylko ekonomicznego ale przede wszystkim społeczno-politycznego środków ochrony handlu Unii Europejskiej** (*Trade Defence Instruments -TDI*). Z jednej strony kwestia obliczania dumpingu oraz stosowanej w tym celu metodologii jest zagadnieniem czysto technicznym. Z drugiej jednak strony uruchamia aktywność związków zawodowych, wpływa na politykę poszczególnych państw członkowskich, a ostatecznie na rozmiary i skuteczność protekcji handlowej stosowanej przez poszczególne państwa. Co niemniej istotne przez lata Unii Europejskiej nie udawało się osiągnąć kompromisu w sprawie reformy środków ochrony handlu i miało to zasadniczy wpływ na skuteczności protekcji Unii Europejskiej wobec państw trzecich, w tym przede wszystkim wobec importu z Chin. Presja zewnętrzna związana z wygaśnięciem protokołu przejściowego WTO w uznaniu Chin za gospodarkę rynkową uruchomiła proces zmiany polityki ochrony rynku UE. Na przykładzie analizy tego zagadnienia można pokazać skomplikowane funkcjonowanie Unii Europejskiej, które wymaga uwzględnienia różnych interesów a także przyjrzeć się procesowi dochodzenia do kompromisu i osiągnięcia wspólnego stanowiska.

Kolejnym efektem analizy jest zwrócenie uwagi na charakter procesu decydowania w Radzie. Pomimo że formalnie istnieje możliwość decydowania większością głosów a nie jednomyślnie nie odnotowuje się powszechnego blokowania decyzji. Powszechność konsensusu i jego stabilność jest przykładem na specyficzny charakter funkcjonowania Unii Europejskiej. W tym rozumieniu przydatne są badania pokazujące że pomimo takiej możliwości oraz napięcia funkcjonującego na styku interes państwa a funkcjonowanie UE państwa nie wykorzystywały nadmiernie instrumentu sprzeciwu, ograniczając się do negocjacji i targów aż do wypracowania kompromisu. Z jednej strony przedłuża to proces decyzyjny z drugiej jednak umacnia ten sposób podejmowania decyzji [5, 6]. W moich badaniach połączyłam kwestie analizy mechanizmów i instrumentów protekcyjnych ze środkami restrykcyjnymi (sankcjami) stosowanymi przez Unię Europejską w celu ochrony interesów politycznych i gospodarczych w kontekście relacji z Chinami, Rosją, czy WTO, co stanowi wkład w rozwój międzynarodowej ekonomii politycznej (IPE).

Warto dodać że wyniki badań były na bieżąco prezentowane na konferencjach i kongresach naukowych W omawianych okresie uczestniczyłam w ponad 50 konferencjach i seminariach dużej części były to konferencje międzynarodowe, na których występowałam z referatem, ale także w roli dyskusantki oraz przewodniczącej paneli. Poza tym w trakcie

prowadzonych badań odbyłam kilka wizyt studyjnych, które zaowocowały nawiązaniem kontaktów naukowych, zebraniem materiału do dalszych badań oraz wymiany doświadczeń z zagranicznymi partnerami. Były to m.in. wizyty studyjne na Uniwersytecie w Konstanz w czerwcu 2016 roku, w siedzibie WTO w Genewie w listopadzie 2015 r. czy w University College London, School of Slavonic & East European Studies UCL w czerwcu 2015 roku. Badania nad polityką handlową UE były częścią grantu *Unia Europejska wobec przyspieszonego rozwoju Chińskiej Republiki Ludowej*, finansowanego z NCN 2013/11/B/HS5/03572, OPUS 6 w którym pełniłam rolę wykonawczynie. Badania nad mechanizmami restrykcji UE prowadziłam natomiast w polsko-niemieckim grantie Beethoven *Does Supranational Coercion Work? Onset, Impact and Effectiveness of EU Sanctions*.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W 2015 roku otrzymałam staż w Appalachian State University (ASU), NC w Stanach Zjednoczonych i w semestrze letnim roku akad. 2015/2016 pracowałam jako wykładowczyni wizytująca w Government and Justice Studies Department.

W ramach pobytu na ASU jako visiting scholar prowadziłam kurs ogólny w formie wykładu „Introduction to the European Union” – przez cały semestr dla studentów nauk politycznych tamtejszego uniwersytetu. W tym celu opracowałam autorski sylabus przedmiotu a także zgodnie z wymogami ASU cały kurs został umieszczony na platformie elearningowej. Oprócz tego prowadziłam szereg wykładów gościnnych na ASU np: Elections in the European Union, The European Union, Russia Federation and the USA.

Pobyt na stypendium dał mi także możliwość nawiązania współpracy naukowej i wzięcia udziału w trzech konferencjach naukowych w USA tj.:

- 11th Annual Appalachian Spring Conference In World History and Economics, Appalachian State University in **Boone, North Carolina USA, April 16-17, 2016**, na której wygłosiłam referat *Made in China– Anti-dumping Procedure against China under WTO Rules*,
- 74th Annual MPSA -Midwest Political Science Association Conference, April 7 – 10, **2016 Chicago IL, USA**, gdzie przedstawiałam poster *The future of the Eurozone*

- “Rethinking Europe in A Changing World Convergence or Divergence- Perspectives from Eastern Europe, Department of Government and Justice Studies, 16 III 2016, **Appalachian State University, Boone NC, USA.**, w ramach której wygłosiłam referat pt: *Poland's Options – Between Engagement and Isolation*.

Moja aktywność zaowocowała moim kolejnym pobytem na konferencji w Chicago w kwietniu 2017 roku z referatem pt. *European Union Trade policy and Market Economy status for China*” w ramach **75th Annual MPSA -Midwest Political Science Association Conference, 6 – 9 kwietnia, 2017 Chicago IL, USA**).

Ponadto staż ten zaowocował także nawiązaniem trwałej współpracy badawczej z Appalachian State University. W jego wyniku na naszym Wydziale gościł w kwietniu 2018 roku kierownik tamtejszego Departamentu Nauk Politycznych prof. Phillip J. Ardoin. Pobyt wykorzystałam także na nawiązanie współpracy naukowej z prof. T.B Rusewą z ASU, z którą pracowałam nad projektem *Nauki Polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej*.

Efektom tej współpracy był cykl publikacji pod redakcją moją i prof. T. B. Rusevy na temat szkolnictwa wyższego w USA i państwach Europy Środkowo-Wschodniej, który ukazał się w czasopiśmie *PS. Political Science and Politics* w ramach cyklu zatytułowanego *Current Trends and Challenges for Political Science in Central and Eastern Europe*.

Celem cyklu była analiza wyzwań przed jakimi stoją systemy szkolnictwa wyższego w państwach Europy Środkowo-Wschodnie ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w Polsce oraz na Węgrzech. W szczególności eseje odpowiadały na pytania:

- (1) Jakie są główne wyzwania dla badań i dydaktyki w zakresie nauk politycznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej?
- (2) Dlaczego naukowcy z Europy Środkowo-Wschodniej uzyskali dotychczas ograniczony dostęp do czasopism i grantów międzynarodowych?

Eseje przedstawiają studia przypadków i problemy różnych aspektów funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego oraz studiów i praktyki nauk politycznych w tym regionie.

Cały cykl liczył 8 tekstów napisanych przez autorów polskich i zagranicznych. M.in. w jego ramach ukazały się następujące artykuły:

- Skrzypczyńska J., Ruseva T. (2022), Introduction: Current Trends and Challenges for Political Science in Central and Eastern Europe PS-Political Science & Politics, 2022, vol. 55, nr 3, DOI:10.1017/s104909652200018x (udział po 50%)
- Skrzypczyńska J., Pospieszna P.,(2022) A Road Towards the Greater Visibility of Research Output in International Peer-Review Journals: Lessons from Poland, PS: Political Science & Politics vol. 55, nr 3. DOI:10.1017/s1049096522000142 (IF 2.397, 100 pkt), udział po 50%.
- Jańczak J. *Political Science Research and Teaching in Central and Eastern Europe: Shifting Political Contexts and Academic Interests in the 1990–2020 Period*,
- Enyedi Z., *Academic Solidarity and the Culture War in Orbán's Hungary*,
- Pietrzyk-Reeves D., *English-Taught Degree Programs and the Internationalization of Political Science in Poland*.

Cykl podlegał podwójnej recenzji. Pierwsza dotyczyła propozycji spotlight przesłanego przeze mnie i prof. Rusewę do reakcji czasopisma. Po pozytywnym zrecenzowaniu naszego pomysłu w dalszej części odpowiadałam za zgromadzenie Autorów, redakcję cyklu, napisanie wstępu, wstępną korektę i redakcję tekstów. Wszystkie teksty wraz ze wstępem przeszły przez podwójną recenzję.

W omawianym okresie moje badania skupiały się także w innych obszarach:

Obszarem moich badań który wywodzi się z okresu mojej pracy badawczej nad pracą doktorską jest cykl publikacji na temat **liberalizacji handlu artykułami rolno-spożywczymi na forum Światowej Organizacji Handlu oraz perspektyw zakończenia rokowań w ramach rundy Rozwoju WTO**. W szczególności przedmiotem mojego zainteresowania był wpływ liberalizacji handlu w tym zakresie na politykę rolną Unii Europejskiej. W badaniach tych zwracałam także uwagę na zmieniającą się pozycję państw rozwijających się w WTO, oraz postulaty tych państw w negocjacjach handlowych, które zasadniczo wpłynęły stan negocjacji w ramach Rundy Rozwoju WTO w tym przede wszystkim kwestie liberalizacji handlu artykułami rolno-spożywczymi.

Monografie:

Skrzypczyńska J. (2010), *GATT/WTO a polityka rolna Unii Europejskiej*, WNPiD, Poznań.

Artykuły w czasopismach naukowych:

1. Skrzypczyńska J. (2014), *Pakiet z Bali a perspektywa zakończenia Rundy z Doha WTO*, "Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu", nr 369 vol. 2.
2. Skrzypczyńska J. (2013), *Przyczyny braku kompromisu w rundzie rozwoju WTO*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 315 vol 2.
3. Skrzypczyńska J. (2013), *Ochrona handlowa sektora rolno-spożywczego*, Przegląd Politologiczny nr 4
4. Skrzypczyńska J. (2011), *Międzynarodowe aspekty reformy Wspólnej Polityki Rolnej*, „Przegląd Prawa Rolnego” nr 1.
5. Skrzypczyńska J. (2010), *Negocjacje rolne w ramach Rundy z Doha WTO – przebieg i główne problemy rokowań*, „Ekonomia” nr 12, (red) J. Rymarczyk, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
6. Skrzypczyńska J. (2009), *Stanowisko Unii Europejskiej w Rundzie Rozwoju WTO*, [w:] Regionalizm i lokalizacja, (red) Rymarczyk J., Skulska B., Michalczyk, Wrocław
7. Skrzypczyńska J. (2007), *Perspektywy zakończenia wielostronnych rokowań handlowych w ramach Rundy Rozwoju WTO* [w:] Regionalizacja a globalizacja we współczesnym świecie, (red) J. Rymarczyk, B. Drelich-Skulska, W. Michalczyk, Akademia Ekonomiczna im. O. Langego, Wrocław.

W obszarze moich zainteresowań naukowych i dydaktycznych są też kwestie z obszaru **polityki gospodarczej państwa**. W ramach badań w tym obszarze opublikowałam 3 artykuły oraz jedną monografię pod redakcją (wraz z prof. UAM dr hab. Tomaszem Brańką).

Tematyka artykułów skupiała się na analizie funkcjonowania polityki monetarnej w Unii Europejskiej oraz w Polsce a także kwestii koordynacji tych polityk w ramach Unii Europejskiej. Tzw. „policy mix” jest wymagającą polityką w UE gdzie 20 państw stosuje wspólną politykę pieniężną jednocześnie posiadając odrębne polityki fiskalne. To wszystko powoduje że jest to obszar wymagające niezwykle sprawnej koordynacji.

1. Skrzypczyńska J. Brańka T. (2019), *Getting Europe back to work. Crisis (re) production and crisis overcoming in Europe*, Poznań , (udział po 50%)
2. Skrzypczyńska J. (2013), *Christine Lagarde - the first woman in the forefront of the International Monetary Fund* w: Political and economic activity of women , red. Iwetta Andruszkiewicz, Wydawnictwo: WNPiD UAM ISBN: 978-83-62907-50-2

3. Skrzypczyńska J. (2012), *Koordinacja polityki pieniężnej i fiskalnej strefy euro w obliczu kryzysu finansowego*, „Rocznik Integracji Europejskiej” nr 6.
4. Skrzypczyńska J. (2010), *Narodowy Bank Polski w okresie transformacji ustrojowej*, w: *Dwa dwudziestolecia. Geopolityka, Państwo, Społeczeństwo*, pod. red. P. Hausnera i W. Mazurczaka, Wyd. Poznańskie, Poznań .

5.2 Projekty naukowe i badawcze

W omawianym okresie uczestniczyłam w 10 grantach badawczych oraz badawczo – dydaktycznych. W 3 projektach pełniłam funkcję kierowniczką w pozostałych byłam wykonawczynią i koordynatorką.

1. Wykonawczyni w polsko-niemieckim grantie NCN BEETHOVEN *Does Supranational Coercion Work? Onset, Impact and Effectiveness of EU Sanctions (2016-2019)* pod kierownictwem prof. Pauliny Pospiesznej i prof. Geralda Schneidera z Konstanz University. Efektem uczestnictwa w grantie są publikacje na temat polityki sankcji Unii Europejskiej oraz kontrsankcji nałożonych przed Federacją Rosyjską na Unię Europejską i USA.
2. Wykonawczyni w grantie **Jean Monnet Center of Excellence - COE — 2018-2022**, w którym funkcję kierownika pełnił prof. dr hab Tadeusz Wallas. Tytuł grantu *In)coherence of the EU external actions – (dis)continuity, resilience and external engagement in the contested global order*. Instytucja, do której złożono wnioski to Komisja Europejska. W tym grantie odpowiadałam za przygotowanie wniosku, koordynowałam sekcję teaching. Prowadziłam w jego ramach także zajęcia w języku angielskim na temat stosunków UE-USA, a także badania w tym zakresie. W 2021 roku odbyłam **wizytę studyjną w European Union Center of Excellence University of Miami Florida USA** związaną z realizacją wspomnianego projektu badawczego. W ramach tej wizyty nawiązałam współpracę z European Union Center of Excellence University of Miami oraz wygłosiłam wykład gościnny na temat polityki sankcji Unii Europejskiej.
3. Wykonawczyni w grantie **Jean Monnet “EU DYNAMICUS” (2016-2019)**, której kierownikiem był prof. Maciej Walkowski. Brałam udział w przygotowaniu wniosku, prowadziłam zajęcia w j. angielskim ramach Katedry i byłam

odpowiedzialna za przygotowanie Biuletynów z działalności Katedry. Uwieńczeniem mojej pracy w ramach tego grantu było przygotowanie publikacji pod redakcją moją oraz dra hab. Tomasza Brańki *Getting Europe back to work. Crisis (re) production and crisis overcoming in Europe*, Poznań 2019.

4. Wykonawczyni w grantie **Unia Europejska wobec przyspieszonego rozwoju Chińskiej Republiki Ludowej, finansowanego z NCN 2013/11/B/HS5/03572, OPUS 6**, kierownik grantu prof. Zdzisław W. Puślecki. W ramach realizacji grantu opublikowałam 4 artykuły naukowe i monografię temat relacji Unii Europejskiej z Chinami na forum WTO ze szczególnym uwzględnieniem polityki antydumpingowej UE.
5. **Koordynatorka grantu uzyskanego w ramach programu Akademicki Poznań**, przyznanego przez Urząd Miasta Poznania i Radę Naukowego i Akademickiego Poznania. W ramach przyznanego finansowania zorganizowałam wizytę i wykłady otwarte prof. Phillipa J. Ardoina na WNPiD UAM, dla mieszkańców Poznania, pracowników i studentów UAM.
6. Wykonawczyni w grantie **Strategia Unii Europejskiej dla wzrostu konkurencyjności globalnej N N116 431937** – efektem mojego udziału w grantie było przygotowywanie monografii *Unia Europejska w warunkach wzrostu konkurencyjności wobec reguł WTO - między liberalizmem a protekcjonizmem* (wraz z prof. Z.W. Puśleckim, mój udział 50%).
7. Wykonawczyni w grantie Pomost na rynek pracy nr. POKL.04.01.01-00-056/15 – II-IX 2015

Projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

1. **Kierowniczka projektu** „Staże i szkolenia praktyczne pracowników/nic naukowych placówek naukowych i pracowników/nic naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni w przedsiębiorstwach”, czas projektu 1 VI 2014-31 VIII 2014. Wykonanie w ramach projektu ekspertyzy „Strategia eksportowa firmy BELATEX”.

2. **Kierowniczka projektu** „Komercjalizacja wyników badań naukowych drogą do sukcesu zawodowego kobiet – naukowców” finansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka, Działania 4.2. rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym- czas projektu 1 IV -30 IX 2013.

Oba projekty dotyczyły komercjalizacji badań naukowych. W obu projektach wykorzystałam moją wiedzę teoretyczną z zakresu polityki handlowej UE oraz organizacji i techniki handlu zagranicznego. W ramach tych staży miałam możliwość praktycznej realizacji moich pomysłów związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa w handlu zagranicznym. Dzięki tym grantom odbyła staże w:

- a. **Staż w przedsiębiorstwie BELATEX** w ramach komercjalizacji nauki EFS - 1 VI-31 VIII 2014.
- b. **Staż w przedsiębiorstwie BCBG Lingerie sp. z o.o.** w ramach komercjalizacji nauki EFS – 1 IV -30 IX 2013.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Działalność dydaktyczna

W omawianym okresie prowadziłam zajęcia dydaktyczne w języku polskim i angielskim na studiach I i II stopnia na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Przez semestr (2015/2016) prowadziłam zajęcia w języku angielskim na Appalachian State University w USA oraz szereg wykładów w ramach staży LPP Erasmus i Erasmus plus. Z przerwami prowadziłam także zajęcia na Uniwersytecie Merito w Poznaniu (kiedyś Wyższa Szkoła Bankowa).

Prowadzone przeze mnie zajęcia miały charakter wykładów, ćwiczeń oraz seminariów. Tematyka prowadzonych zajęć ściśle łączy się z moją aktywnością badawczą. Wszystkie moje zajęcia i materiały dydaktyczne do nich są opracowane i dostępne dla studentów na platformie elearningowej Moodle.

W ramach działalności dydaktycznej uzyskałam także dwa granty oraz ukończyłam kursy, które podniosły moje kompetencje dydaktyczne.

a. **Granty i staże dydaktyczne:**

1. 2023, Staż w ramach projektu "UNIWERSYTET JUTRA II - zintegrowany program rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu". W jego ramach **pobył na Appalachian State University NC USA** w październiku 2023 roku **z wykładami: EU policy regarding Russia after Russia aggression on Ukraine, Russian aggression on Ukraine and NATO**. Zajęcia prowadziłam dla studentów nauk politycznych ASU na studiach licencjackich.
2. 2023-2025, Udział w grantie MNiSW Horyzonty bezpieczeństwa z tematem wykładów *Pomiędzy protekcjonizmem a wolnym handlem. Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa w obszarze handlu zagranicznego*. W ramach grantu przygotowałam scenariusz krótkich wykładów w formie microlearningu udostępnionych na YouTube, quizy oraz materiały dydaktyczne dla słuchaczy.
3. 2022, Uzyskanie grantu dydaktycznego na wdrożenie metody dydaktycznej opartej na **Problem based learning** jako innowację dydaktyczną w ramach projektu „Doskonałość dydaktyczna uczelni” realizowanego w okresie X 2022-VI 2023. **Metodę PBL realizuję od 2023 roku w ramach zajęć Economic policy (na kierunku International Relations) oraz Polityka gospodarcza (na kierunku Zarządzanie Państwem).**

b. Prowadzone zajęcia dydaktyczne:

1. Wykłady

- Polityka gospodarcza - wykład, studia I stopnia stacjonarne i niestacjonarne na kierunku politologia, stosunki międzynarodowe i zarządzanie państwem
- Economic policy – wykład na kierunku International Relations
- Międzynarodowe transakcje gospodarcze – wykład - studia II stopnia stacjonarne i niestacjonarne na kierunku stosunki międzynarodowe
- International Political Economy- wykład i ćwiczenia w j. angielskim na kierunku International Relations r. akad 2015/2016, 2016-2017.
- European Union – an introduction - wykład w j. angielskim na kierunku Political Science na Appalachian State University USA (r. akad. 2015/2016)
- US in global economy - wykład na kierunku International Relations.

2. Ćwiczenia i konwersatoria

- Międzynarodowe stosunki gospodarcze - ćwiczenia, studia stacjonarne I stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe i bezpieczeństwo narodowe
- The European Union as a Global Actor: Objectives, Instruments and Impact, zajęcia na kierunku International Relations oraz Public Governance
- Ekspansja eksportowa polskich przedsiębiorstw – konwersatorium -zajęcia fakultatywne dla studentów WNPiD w Poznaniu, częściowo prowadzone w e-learningu.
- Monetary Fiscal and trade policy of the European Union – zajęcia w języku angielskim dla studentów programu Mundus– rok akademicki 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016.
- Multiculturalism in business practices – zajęcia w języku angielskim, e-learning.
- Międzynarodowe determinanty rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, w latach 2019-2022.

3. Zajęcia dydaktyczne w ramach staży LPP Erasmus i Erasmus+:

- **USA, Texsa A&M University-** lipiec 2023- EU sanctions policy regarding Russian Federation
- **Łotwa, Baltic International Academy** – EU sanctions policy, maj 2023,
- **University of Nicosia, Cypr**, wykłady: The EU trade policy, Sanctions and economic diplomacy, maj 2022
- **University of Catania, Włochy**, Maj 2017, wykłady: Poland in the European Union
- **Sapienza University w Rzymie**, maj 2015 Crisis in the Eurozone – reasons and effects., The future of Eurozone?, Coordination of economic and fiscal policies in Eurozon, The polish tax system with specific reference to company taxation, Tax harmonization in Poland
- **University of Acurery – Islandia** wrzesień 2013, wykłady: Protectionism in international trade

4. Wykłady gościnne na zaproszenie:

- **Uniwersytet w Miami 4-11 marca 2022 r.** temat wykładów: *EU sanctions against Russia Federation*, The University of Miami, Jean Monnet Chair, the European Union Center.
- *The War in Ukraine and the Economic Sanctions against Russia* (online) w ramach panelu The War in Ukraine, **Government and Justice Studies Department, Appalachian State University, USA**, 29 marca 2022.

- *National Elections during a global pandemic*, online panel, 4 IX 2020, **Appalachian State University USA.**

5. Seminaria

W mojej pracy dydaktycznej niezwykle istotna jest możliwość indywidualnej pracy ze studentami w ramach seminariów. W omawianym okresie corocznie (z przerwami na urlopy) pełniłam funkcje promotorki, recenzentki oraz przewodniczącej komisji egzaminacyjnych na studiach licencjackich. Licencjackich oraz magisterskich (w języku angielskim). Pełniłam także funkcje promotorki pomocniczej w przewodach doktorskich:

- Dr. Rafała Szymanowskiego (obrona 2019), temat pracy: Polityka Stanów Zjednoczonych Ameryki i Republiki Federalnej Niemiec wobec globalnego kryzysu finansowego po 2007 roku (promotor prof. Maciej Walkowski)
- Dr. Andriia Gladii (2018), temat pracy: Polityczno-ekonomiczne podłoże konfliktu zbrojnego w regionie Donbasu po uzyskaniu niepodległości przez Ukrainę (promotor prof. Zdzisław W. Puślecki).

Prowadziłam seminaria licencjackie na kierunku stosunki międzynarodowe oraz stosunki międzynarodowe w języku angielskim w ramach których wypromowałam 75 licencjatów.

Byłam także prowadzącą seminaria magisterskie w języku angielskim na kierunku International Relations, gdzie wypromowałam 13 magistrów.

Nieustannie także staram się podnosić kompetencje w zakresie umiejętności dydaktycznych
We wspomnianym czasie ukończyłam następujące kursy i szkolenia:

- Praca ze studentem ze spektrum autyzmu, szkolenie przeprowadzone przez Biuro Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami, marzec 2021.
- Certyfikat zarządzanie informacją w pracy naukowej i dydaktycznej, w ramach Zintegrowanego Centrum, Podnoszenia Kompetencji, 2018 r.
- Ukończenie kursu Academic Teaching Excellence (British Council.), Wrzesień 2017, ilość godzin 35, trener Rob Lewis.
- Ukończenie kursu: Zarządzanie informacją – e-zasoby, e-usługi oraz e-narzędzia., luty 2018

- Ukończenie kursu: Badania ilościowe w naukach społecznych – czerwiec 2016 r. organizator PTNP oddział Poznań
- Ukończenie szkolenia z zakresu transferu i komercjalizacji wiedzy oraz ochrony własności intelektualnej, czerwiec 2014.
- Ukończenie szkolenia Komercjalizacja badań naukowych drogę do sukcesu zawodowego kobiet – naukowców, PAIP, maj 2013 r.
- UAM „Unikatowy Absolwent : Możliwości - Wzrost potencjału dydaktycznego IAM poprzez proinnowacyjne kształcenie” w 2012 ukończenie kursu opracowywania materiałów cyfrowych i projektowania zajęć na platformie e-learningowej co pozwoliło mi na opracowania kursu dostępnego dla studentów WNPiD „Ekspansja eksportowa polskich przedsiębiorstw”, „Multiculturalism in business practice”, „The European Union as a Global Actor: Objectives, Instruments and Impact.
- Zaświadczenie o ukończeniu cyklu seminariów szkoleniowo-konsultacyjnych nt. systemu Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) - marzec-kwiecień 2011
- Ukończenie Podyplomowych studiów polityki gospodarczej i administracji w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie– dyplom lipiec 2008

Moja praca była także doceniana przez przełożonych. Otrzymałam m.in. nagrodę Rektora (indywidualna III stopnia) za osiągnięcia w pracy dydaktycznej w roku 2020 oraz 2014, nagrodę Rektora II stopnia za osiągnięcia w pracy dydaktycznej w 2011 roku. Nagrodę Dziekana WNPiD za działalność naukową (2012) i dydaktyczno-organizacyjną (2024). A także studentów. Corocznie uzyskuje bardzo wysokie wyniki w ankietach ewaluacyjnych (średnia ocen 4,9)

6.2 Działalność organizacyjna

Od momentu zatrudnienia na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa angażuję się w pracę organizacyjną na różnych polach. Od kierowania studiami po opiekę na praktykami i stażami oraz zaangażowanie w proces rekrutacyjny. Jestem także członkinią Kolegium Redakcyjnego Rocznika Integracji Europejskiej (RIE), czasopisma wydawanego na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM.

- a. Od listopada 2024 pełnię funkcję **Wydziałowej Koordynatorki Programu Erasmus+**. Jestem odpowiedzialna za koordynowanie i zawieranie umów z partnerami zagranicznymi. Organizuję i biorę udział w procedurze kwalifikacji studentów na stypendia Programu, zatwierdzam, w porozumieniu z Dziekanem, program studiów oraz wykaz zaliczeń, podpisuje z wyjeżdżającym stypendystą umowę student-uczelnia.
- b. Od roku 2020 pełnię funkcję **kierowniczkę studiów** na kierunku Zarządzanie Państwem oraz Public Governance. W tym zakresie jestem także odpowiedzialna za organizację, nadzór oraz rozliczenie praktyk i staży studenckich na wspomnianych kierunkach studiów.
- c. W latach 2008 -2018 pełniłam funkcję **kierowniczkę studiów** na kierunku Politologia.
- d. Od 1 października 2019 jestem członkinią Rady Programowej Kierunku Politologia i Zarządzanie Państwem
- e. Prowadziłam także szkolenia na temat Krajowych Ram Kwalifikacji dla pracowników WNPiD w czerwcu 2011 roku

Wielokrotnie w omawianym okresie byłam członkinią komisji rekrutacyjnej na dzienne studia na kierunku International Relations, Politologia i Zarządzanie Państwem.

6.3 Działalność popularyzatorska

W omawianym okresie działałam aktywnie na rzecz popularyzacji nauki. Współpracuję z Uniwersytetem III wieku, nagrywam podcasty dla licealistów, udzielam komentarzy w prasie, telewizji i radiu na temat stosunków międzynarodowych (np. Business insider, lokalne rozgłośnie radiowe z Poznania, TVN 24).

- Wygłosiłam m.in. wykłady otwarte dla licealistów na WNPiD na temat: *Ropa, drony i zaginione towary czyli jak Rosja omija zachodnie sankcje* (2024), *Made in China – UE wobec chińskiej ekspansji gospodarczej*, (online, 2021 <https://youtu.be/NbCY0qDT66I>), *Made in Poland- polskie firmy na zagranicznych rynkach* (2017).
- Nagrałam podcasty (2024) dla licealistów na temat Polityki sankcji Unii Europejskiej oraz Powstania i zasad funkcjonowania strefy euro. Podcasty są dostępne na YouTube i Spocie (<https://www.youtube.com/watch?v=936KY7eD4fI>, <https://www.youtube.com/watch?v=0itj1E15AJA>)

- Zorganizowałam wykład otwarty dla studentów UAM i mieszkańców Poznania „The Greatest Show on Earth: Donald Trump's American Revolution” który wygłosił profesor Philip J. Ardoyn z Appalachian State University, USA w kwietniu 2018 roku,
- Współpracowałam z Wielkopolskim Klubem Kapitału i Polskiej Izby Gospodarczej, w ramach grantu Does Supranational Coercion Work? Onset, Impact and Effectiveness of EU Sanctions, 2017 r.
- Współpracuje z Uniwersytetem 3-go wieku w Gołuchowie w woj. wielkopolskim gdzie wygłosiłam min wykład *15 lat Polski w Unii Europejskiej* w marcu 2019 r.
- Współpracuje z samorządem lokalnym gminy Gołuchów gdzie wygłosiłam wykład, *Europa Nasz Wspólny Dom. Jubileusz 15-lecia Polski w UE. Międzynarodowe Forum n/t kompetencji obywatela UE*", czerwiec 2019 r. oraz samorządem Gminy Września gdzie wygłosiłam wykład *Szanse i wyzwania stojące przed Unią Europejską* w ramach projektu Upowszechnianie osiągnięć Unii Europejskiej” –w programie Europa dla Obywateli 2014-2020, realizowanego przez Gminę Września w dniu 6 IX 2015.
- Wygłosiłam także wykłady dla licealistów np. w II LO w Swarzędzu w 2023 roku wygłosiłam wykład *Pozycja Unii Europejskiej w gospodarce światowej*.

(podpis wnioskodawcy)

Literatura użyta w autoreferacie

- Balassa B. (1961), *The Theory of Economic Integration* (Allen & Unwin)
- Bożyk P. Misala J. Puławski M. (2002), *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne*, PWE, Warszawa
- Costello M. (2016), *China's Market Economy Status: A Political Issue* Institute of International and European Affairs, Dublin
- Demir, M., & Sepli, A. (2017). The effects of protectionists policies on international trade *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*, 3(2),
- Draghi M, (2024) *The Future of European Competitiveness: Part A, A Competitiveness Strategy for Europe*, European Commission, September.
- Fajgelbaum, P. D., P. K. Goldberg, P. J. Kennedy, and A. K. Khandelwal (2020): *The return to protectionism*, The Quarterly Journal of Economics, 135.
- Fajgelbaum P.D, Khandelwal A.K, (2021) *The Economic Impacts of the US-China Trade War*, NBER Working Paper No. 29315
- Garcia, M. (2013). *From Idealism to Realism? EU Preferential Trade Agreement Policy*. Journal of Contemporary European Research. 9.
- Godement F. (2016), *Chinas's Market Economy Stastus and the European Interests*, ECFR Policy Brief, June London, <https://ecfr.eu/>
- Hornik J. Nicolaides P. A. (2017). *The Political Limits of Economic Integration*, Intereconomics Review of European Economic Policy Volume 52, · Number 5 ·
- IMF (2025), GDP based on PPP, share of world, <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPSH@WEO/EU/CHN/USA> (10 III 2025).
- Jones E.. (2024), *Global Perspective on Geopolitics and Economic Statecraft* in Balfour R. and Ülgen S. (eds), *Geopolitics and Economic Statecraft in the European Union*, Carnegie Endowment for International Peace.
- Koeth W. (2022), *From 'Global Europe' to trade defence: the EU responds to Trump and China*, EIPA Working Papers, <https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2022/01/From-Global-Strategy-to-trade-defence.pdf>.
- Marlin-Bennett, R., & Johnson, D. (2021). *International Political Economy: Overview and Conceptualization*. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Retrieved 13 Feb. 2025, <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-239>.
- Misala J. (2003), *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej*, SGH, Warszawa
- Moldowan A, (2019), *Zagraniczna polityka gospodarcza UE w obliczu nowych wyzwań: modele, cele i interesy*, Przegląd Europejski nr 2.

- O'Rourke K. H. Taylor A.M. (2006), *Democracy and Protectionism*, NBER WORKING PAPER SERIES, Working Paper 12250, https://www.nber.org/system/files/working_papers/w12250/w12250.pdf
- Putnam, R. (1988), *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games* International Organization 42 (3).
- Sandkamp A. N., Yalcin E. (2016), *China's Market Economy status and European anti-dumping regulation*, 77CESifo Forum (March).
- TDI statistics (2018, 2019, 2020, 2021, 2022), https://circabc.europa.eu/ui/group/2e3865ad-3886-4131-92bb-a71754ffec6/library/dc3ebdd5-264b-476d-947c-9ac4fea24a34?p=1&n=10&sort=name_ASC, (15 XII 2023).
- Urdinez F., Masiero G. (2015), *China and the WTO: Will the Market Economy Status Make Any Difference after 2016?*, "The Chinese Economy", 48.
- Wnukowski D, 2016, *Granting Market Economy Status to China: Implications for the EU and Poland*, Biuletyn PISM, No. 52 (902),
- Wojtaszczyk K.A (2018), *Wartości w Unii Europejskiej*, w: K.A. Wojtaszczyk, P. Stawarz, J. Wiśniewska-Grzelak (red.), *Zmierzch demokracji liberalnej?*, Warszawa.
- Wróbel A. (2014) *Polityka handlowa w świetle założeń realizmu*, w: Haliżak, E. Czaputowicz, J. (red.), *Teoria realizmu w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Rambler: Warszawa.
- WTO (2023a), *Anti-dumping Initiations by Exporter 01/01/1995–30/06/2023*, https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/AD_InitiationsByExp.pdf, (20 XII 2023).
- WTO (2023b), *Anti-dumping Measures by Exporter 01/01/1995–30/06/2023*, https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/AD_MeasuresByExp.pdf, (20 XII 2023).
- WTO (2023c), *Anti-dumping Initiations: Reporting Member vs Exporter 01/01/1995–30/06/2023*, https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/AD_InitiationsRepMemVsExp.pdf, (20 XII 2023).
- WTO (2023d), *Anti-dumping Measures: Reporting Member vs Exporter 01/01/1995–30/06/2023*, https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/AD_MeasuresRepMemVsExp.pdf, (20 XII 2023).
- Vaerenbergh Van P. (2019), *EU Trade Defence Policy Against Unfair Trade From Chinese SOEs: Unilateral or Multilateral Approaches?*, Geneva Jean Monnet Working Paper 01, https://ceje.ch/files/6915/7381/7014/Van_Vaerenbergh_final_2019-01_.pdf.
- Vermulst E., Dion Sud J., Evenett S. J. (2016), *Normal value in anti-dumping proceedings against China post-2016: Are some animals less equal than others?*, "Global Trade and Customs Journal", vol. 11, issue 5.
- Yalcin, E., Felbermayr, G. i Sandkamp, A. (2016), *New trade rules for China? Opportunities and threats for the EU*. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535021 EXPO_STU%282016%29535021_EN.pdf